

CÜMLEDE ANLAM İLİŞKİLERİ

1. NEDEN (SEBEP) – SONUÇ İLİŞKİLİ CÜMLELER

Bir eylemin hangi gerekçeyle veya hangi sebeple yapıldığını bildiren cümlelerdir. Bu cümlelerin yüklemine “**niçin?**”, “**neden?**” soruları sorulduğunda bu sorular cevapsız kalmaz. Neden-sonuç cümleleri iki bölümden oluşur: Birinci bölüm neden (sebebe), ikinci bölüm ise sonuç bildirir. Genellikle “için, -den, -diğinden, ile” gibi ekler ve edatlar kullanılır.

Örnek

- » **Sana yardım etmek için** geldim.
Yukarıdaki cümlede koyu renkle yazılmış bölüm, eylemin yapıldığı nedenini belirtmektedir.
- » **Okulların açılmasıyla** masraflar arttı.
- » Radyoyu açmadık **çünkü uyuyordun.**
- » **Yağmur yağınca** maç iptal oldu.
- » **Malzeme yetersizliğinden** inşaat yarım kaldı.
- » Neden-sonuç ilişkisi bağımsız iki cümle ile de ifade edilebilir.

Örnek

- » Çiçekleri gece sula, daha çabuk büyür.
  - » Bir daha böyle konuşma, beni üzüyorsun.
- Bu örneklerde birinci cümlede ifade edilen eylem, ikinci cümlede ifade edilen eylemin nedeni durumundadır. Buna “gerekçe” de denmektedir. Bu tür ifadelerde sebep cümlesi ile sonuç cümlesinin yerleri değiştirilebilir.

2. AMAÇ – SONUÇ İLİŞKİLİ CÜMLELER

Eylemin hangi amaca bağlı olarak gerçekleştiğinin belirtildiği cümlelerdir. Bu tür cümlelerde de “için, diye, üzere, maksadıyla” gibi sözcüklerden yararlanılır. Amaç – sonuç cümleleri, eyleme sorulan “**hangi amaçla?**” sorusuna cevap verir.

Örnek

- » **Sınavı kazanmak için** çok çalışmış.
Yukarıdaki cümlede koyu renkle yazılmış bölüm, eylemin yapıldığı amacını belirtmektedir.
- » **Kilo vereyim diye** spor yapıyor.
- » Yazar, **eleştirmene şirin görünmek maksadıyla** iki yüzlü davranıyor.
- » Ona sık sık öğüt verirdi, **iyi bir insan olsun diye.**

3. KOŞUL (ŞART) – SONUÇ İLİŞKİLİ CÜMLELER

Bir olayın veya durumun gerçekleşmesinin, başka bir olayın veya duruma bağlı olduğunu belirten cümlelerdir. Bu tür cümlelerde birinci bölüm koşul, ikinci bölüm ise o koşula bağlı olarak ortaya çıkan sonuçtur. Türkçede koşul anlamı asıl olarak “-se” şart ekiyle sağlanır. “ise”, “-ince”, “-dikçe”, “mi”, “ama”, “üzere”, “yeter ki” ile de koşul anlamı sağlanabilir.

Örnek

» **Ödevini yaparsan** oyun oynayabilirsin.

Bu cümlede koyu renkle yazılmış bölüm, eylemin yapılabilmesinin bağlı olduğu koşulu belirtmektedir.

» Temiz bir dünya istiyorsan **yerlere çöp atma**.

» Müzik dinleyebilirsin ama **sesini fazla açmayacaksın**.

» **Bizim buralara yağmur yağdıkça** her yer toprak kokardı.

» **Akşama geri vermek üzere** bu kitabı alabilirsin.

» **Akşam baban gelsin**, alışverişe çıkarız.

» İsteddiğin her şeyi alırım, **yeter ki sınıfını geç**.

» Cümleye istek, dilek anlamı katan –se, -sa ile koşul anlamı veren –se, -sa ekini karıştırmamak gerekir. İstek cümleleri de –se, -sa eki almasına rağmen, koşul anlamı taşımaz.

Örnek

» Otobüsle gelmese de trenle gelse.

4. KARŞILAŞTIRMA CÜMLELERİ

Birden fazla varlık, kavram ya da durumun karşılaştırıldığı cümlelerdir. Karşılaştırmada benzerlik, farklılık, üstünlük gibi değişik durumlar ifade edilir. Karşılaştırma ilgisi “gibi, kadar, en, daha, çok, göre, fazla” gibi sözcüklerle kurulur.

Örnek

» Kışın Sivas, İstanbul’dan **daha** soğuktur.

» Televizyon da sinema **kadar** etkilidir.

» Köyün **en** güzel çileği bahçemizde yetişir.

» Yeni şiirler eski şiirlere **göre** daha anlaşılır bir dille yazılıyor.

» Selim, gezmeyi çok sever; Elif ise kitap okumayı.